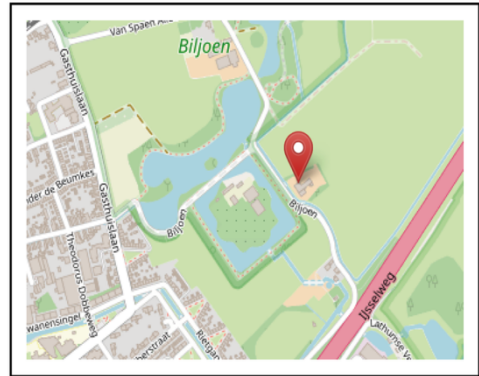

De Vischkom, voormalige zalmkwekerij
Biljoen 7-9
6883 JH Velp

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000253
Inschrijving register 24 november 2008
Kadastrale aanduiding Velp B 787

Historie en ligging:

Dit fraaie aan de weg ten oosten van de gracht van het voormalige kasteel Overhagen gelegen gepleisterde pand werd ca. 1871 gebouwd als zalmkwekerij in opdracht van J.A. Op de Macks. De benodigde grond werd gepacht van Biljoen. De kwekerij heeft als zodanig tot ca. 1896 gefunctioneerd en was tot over de landsgrenzen bekend. Het terrein waarop de kwekerij was zeer geschikt voor de bouw van een viskwekerij vanwege de samenkost van de Rozendaalse en de Beekhuizense beek in de vijvers van Biljoen om vandaar langs dit terrein verder te stromen naar de IJssel. Op de Macks legde op en rond dit terrein een stelsel van kanalen aan die in verbinding stonden met de IJssel. Na 1896 heeft het pand verschillende functies gehad waaronder de functie van stoeterij. Op de Macks was in dezelfde periode ook de opdrachtgever van een blok herenhuizen aan de Hoofdstraat in Velp tussen de Tramstraat en Hogeweg. Het pand is gebouwd in een eclectische stijl die nog beïnvloed is door het neoclassicisme. Dit komt vooral tot uiting in de strenge symmetrisch opgezette voorgevel waarvan het middendeel oorspronkelijk een blokbepleistering had in plaatst van de huidige gladde bepleistering. De afgeronde bovenhoeken en van een geprofileerde omlijsting voorziene vensters zijn karakteristiek voor de stijl van het eclecticisme uit het derde kwart van de 19de eeuw. Hoewel met name nr.7 in de loop der tijd in de gevels wijzigingen ondergaan heeft is het pand in hoofdvorm en detaillering grotendeels redelijk gaaf bewaard gebleven. Het oorspronkelijke interieur van de zalmkwekerij is gewijzigd. Naar verluidt wordt in de toekomst nr.7 weer in de oude staat hersteld. Aan de achterzijde bevindt zich achter de middelste bouwmasa een grote recent aangebouwde met hout beklede en middels golfplaten afgedekte schuur. Het pand dat omgeven is door een ruime tuin wordt van de weg gescheiden door een sloot en is middels een bakstenen bruggetje met de weg verbonden.

Plattegrond en opbouw:

Het pand bestaat uit drie gekoppelde éénlaags bouwmasa's waarvan de middelste bouwmasa verder naar achteren uitgebouwd is. Alle drie de bouwmasa's zijn voorzien van zadeldaken met de nok haaks op de weg waarbij het middelste zadeldak boven de voorgevel van een voorschild voorzien is. De overstekende daken van de bouwmasa's aan weerszijden zijn gedekt met gesmoorde betonpannen en voorzien van windveren. Boven de zijgevels bevinden zich mastgoten. De wit gesausde pleisterlaag op de gevel vertoont nog sporen van een waarschijnlijk in oorsprong okerkleurige beschildering. De voor- en achtergevels hebben tussen de begane grond en de verdieping een geprofileerde waterlijst. De vensters zijn merendeels voorzien van een geprofileerde omlijsting met afgeronde bovenhoeken. De vensters op de begane grond waren oorspronkelijk alle voorzien van persiënnes (Louvre luiken).

Voorgevel:

De voorgevel heeft een symmetrische indeling en bestaat uit een door een lijstgevel afgesloten laag middendeel dat aan beide zijden geflankeerd wordt door een puntgevel

afgesloten oorspronkelijk geheel identieke geveldelen.

Het middelste geveldeel wordt geflankeerd door vlakke pilasters die zoals reeds boven vermeldt evenals de rest van dit geveldeel van een blokbepoistering waren voorzien. Oorspronkelijk bevonden zich in de gevel twee identieke poorten die voorzien waren van door halfronde bovenlichten met een radiale roeden verdeling afgesloten dubbele deuren. In de rechterhelft is deze poort nog aanwezig terwijl in de rechterhelft de poortopening vergroot is en recht afgesloten wordt. Rechts van de rechter poort bevindt een klein hooggeplaatst venster met een 2-ruits raam. Een zich oorspronkelijk links van de linke poort bevindend identiek venster is verwijderd. Hiervoor in de plaats heeft men iets lager een nieuw venster aangebracht.

Het rechter geveldeel heeft in het midden een paneeldeur met een bovenlicht dat van een gietijzeren levensboom voorzien is. Aan weerszijden van de voordeur bevindt zich een venster met een T-schuifraam. De verdieping heeft in het midden eveneens een venster met een T-schuifraam. Oorspronkelijk bevond zich hier een klein balkon met een gietijzeren hekwerk en dubbele balkondeuren.

Het linker geveldeel heeft eenzelfde indeling waarbij echter de opening van de voordeur vergroot is en vervangen is door een recht gesloten poortje. De vensters aan weerszijden zijn grotendeels dichtgezet. Het verdiepingsvenster is vervangen door een segmentboogje afgesloten dubbel hooi luik.

Linker zijgevel:

Deze gevel bevat vier niet-oorspronkelijke vensters. De gevel was oorspronkelijk voorzien van drie vensters met afgeronde bovenhoeken en T-schuiframen.

Achtergevel:

De gevel van de linker bouwmasa is op de begane grond sterk gewijzigd. De oorspronkelijk indeling van deze gevel was waarschijnlijk identiek aan die van de voorgevel. Recent is de deuropening in het midden vergroot en voorzien van dubbele tuindeuren. De vensters aan weerszijden zijn sterk verkleind. In de puntgevel bevindt zich nog een oorspronkelijk venster met een stolpraam.

In de hoek tussen de linker bouwmasa en naar achteren uitgebouwde middelste bouwmasa bevindt zich een kleine aanbouw met een plat dak.

De gevel van de rechter bouwmasa heeft eveneens wijzigingen ondergaan. De deuropening in het midden van de gevel is uitgehakt en vergroot tot een poort. De aan weerszijden nog aanwezige oorspronkelijke vensteropeningen zijn gedeeltelijk dichtgezet. Aan weerszijden van deze vensters zijn openingen ten behoeve van staldeurtjes uitgehakt. Het verdiepingsvenster is vervangen door een lager geplaatst dubbel hooiluik.

Rechter zijgevel:

Deze gevel heeft een asymmetrische indeling met van links naar rechts: een venster met een T-schuifraam en een 2-ruits bovenlicht, een paneeldeur met een 2-ruits bovenlicht, een venster met een T-schuifraam en een 2-ruits bovenlicht en tenslotte twee vensters met enkelruits schuiframen en 2-ruits bovenlichten.

Reden van plaatsing:

Het pand bezit stedenbouwkundige waarde:

- vanwege de beeldbepalende situering aan van de weg die het landgoed Biljoen verbindt met de IJssel.
- het pand maakt deel uit van een historische gegroeid landschappelijk gebied en is bepalend voor het zichtbaar houden van deze situatie.

Het pand bezit architectuurhistorische waarde:

- vanwege de redelijk gaaf bewaarde hoofdvorm, de detaillering en het materiaalgebruik.

- als goed voorbeeld van een gebouw in de stijl van het nog sterk door het neoclassicisme beïnvloedde eclecticisme uit het derde kwart van de 19de eeuw.
- als een voor de gemeente Rheden en de provincie Gelderland zeldzaam voorbeeld van een in de tweede helft van de 19de eeuw ten behoeve van de viskwekerij (zalm) opgetrokken gebouw. Als zodanig is het pand ook van belang typologische ontwikkeling van de viskwekerijen in de 19de eeuw.

Het pand bezit cultuur-historische waarde:

- vanwege de historische waarde als een van de eerste kwekerijen in Gelderland die doel had de zalmstand in de IJssel te verbeteren en als een van de eerste tot viskwekerijen in de tweede helft van de 19de eeuw in Gelderland waar men met behulp van de voor die tijd modernste technieken zalm probeerde te kweken.

Voldoet aan de basisnormen a en b alsmede aan de meerwaarden 1b, 1d, 2a, 2c en 3a. Op grond van bovenstaande voldoet het pand aan artikel 1, sub a, b en c van de gemeentelijke monumentenverordening.

Linkerzijgevel De Vischekom - 2016 Foto: Leo Lamboo / fotoclub Veluwezoom. © CC BY-NC-ND